

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83096,Jurasz-Antoni-Tomasz.html>
2022-10-05, 01:45

Jurasz Antoni Tomasz

JURASZ Antoni Tomasz (11 II 1882, Heidelberg – 20 IX 1961, Nowy Jork), lekarz, chirurg. Syn Antoniego, wybitnego laryngologa, profesora uniwersytetu w Heildelbergu, i Angielki Karoliny Gaspey.

Po ukończeniu w 1900 gimnazjum w Heidelbergu, rozpoczął studia na tamtejszym uniwersytecie na kierunku leśnictwo. Jednak już po roku zmienił zdanie i wstąpił na wydział lekarski tej uczelni, który ukończył w 1906. Tam też w 1907 zdał przewidziane prawem egzaminy i uzyskał stopień doktora medycyny oraz chirurgii. W Inst. Patologii wiedzę zdobywał pod kierunkiem wybitnych chirurgów, profesorów E. Lexera i E. Payra. Następnie udał się w podróż naukową, pogłębiając wiedzę medyczną w klinikach chorób wewnętrznych oraz chirurgicznych w Londynie, Królewcu i Lipsku. W 1908–10 pracował jako asystent w klinice chirurgicznej w German Hospital w Londynie. Później pływał jako lekarz okrętowy do Ameryki Północnej, Afryki i Indii, brał także udział w ekspedycji Niemieckiego Czerwonego Krzyża do Turcji. Podczas I wojny światowej, od 1915 piastował stanowisko komendanta Szpitala św. Marii we Frankfurcie nad Menem. Jednocześnie Senat uniwersytetu frankfurckiego nadał J. profesurę tytularną.

W 1920 J. przeniósł się do Poznania, gdyż Senat tamtejszego uniwersytetu zwrócił się doń z propozycją objęcia Katedry Chirurgii. Poznańską Klinikę Chirurgiczną musiał tworzyć od podstaw i faktycznie rozpoczęła działalność dopiero w 1923 w Szpitalu Sióstr Miłosierdzia. W 1925/26 i 1926/27 J. pełnił funkcję dziekana wydziału lekarskiego, a w 1930 wybrano go na prorektora Uniw. Poznańskiego. Był redaktorem działu chirurgicznego w „Nowinach Lekarskich”, a z prof. M. Rutkowskim założył i współredagował czasopismo „Chirurgia Kliniczna”. Zainicjował też powołanie Polskiego Tow. Chirurgów i Ortopedów Polski Zachodniej, w którym 1927–39

pełnił funkcję prezesa. W 1937–38 był też prezesem Tow. Chirurgów Polskich, a 1921–39 oddziału, a następnie okręgu poznańskiego PCK.

Po wybuchu II wojny światowej J. został komendantem szpitala wojskowego twierdzy Modlin. Jednocześnie powierzono mu stanowisko naczelnego chirurga WP. Po przegranej kampanii wrześniowej przedostał się do Francji, a potem na Wyspy Brytyjskie. W 1941–45 był pierwszym dziekanem polskiego wydziału lekarskiego na uniwersytecie w Edynburgu, z nadzwyczajnymi prawami rektora. To głównie dzięki staraniom J. w tragicznych latach wojny na obczyźnie funkcjonowała doskonale zorganizowana polska uczelnia, która 1941–49 wykształciła 227 lekarzy, a 19 z nich nadała stopień doktora medycyny. Zdecydowana większość wykształconych absolwentów pełniła posługę lekarską w Polskich Sił Zbrojnych za Zachodzie.

Po zakończeniu wojny Jurasz zrezygnował z funkcji dziekana polskiego wydziału lekarskiego, zatrzymując jedynie Katedrę Chirurgii i kierownictwo Szpitala Polskiego im. I. Paderewskiego. Uważał, iż mimo całkowicie zmienionej sytuacji politycznej w kraju, należy powrócić do ojczyzny. Pragnieniem J. było, aby zorganizowany przez niego szpital w całości, wraz z nowoczesnym wyposażeniem, przenieść do kraju. Amerykanie, którzy finansowali działalność Szpitala Polskiego zdecydowali jednak, że powinien on służyć uchodźcom pozostającym na Zachodzie. W V 1946 J. wrócił do Polski, lecz wobec wyraźnej niechęci nowych władz i braku perspektyw już w 1947 zdecydował się na emigrację do Stanów Zjednoczonych. Wówczas już 65-letni profesor wraz z małżonką Stanisławą Augustynowicz osiadł na stałe w Margarethville k. Nowego Jorku, gdzie utrzymywał się z praktyki lekarskiej. Jednocześnie, w 1950 został konsultantem z zakresu chirurgii w St. Clare's Hospital. Był członkiem wielu towarzystw naukowych, zarówno w USA, jak i w Europie. Zmarł nagle na zawał serca. Pochowano go na cmentarzu w Margerithville. Zgodnie z wolą J. jego prochy zostały w 1977 sprowadzone do kraju. Pochowano je na stokach Cytadeli w Poznaniu.

J. szczególną uwagę poświęcał urologii i chirurgii żołądka.

Duży rozgłos i to także poza granicami kraju przyniosła J. onkologia kliniczna, a poznański ośrodek miał doskonałe wyniki w leczeniu schorzeń nowotworowych. Był autorem pionierskich w Polsce badań nad chirurgicznymi metodami leczenia schorzeń tarczycy. Wprowadził również oryginalną metodę zespolenia torbieli trzustki z żołądkiem, konkretnie z jego tylną ścianą (metoda Jurasza). Opracował i zastosował nową metodę postępowania operacyjnego w przypadku ropnego zapalenia otrzewnej na tle zapalenia wyrostka robaczkowego – osuszanie i odsysanie wysięków oraz treści ropnej. Dokonał również modyfikacji operacji Hellera, przy kurczu wpustu żołądka. Miał doskonałe wyniki w operacyjnym leczeniu kamicy żółciowej. Rozumiał też w pełni wagę pracy dydaktycznej. Wykładał chirurgię ogólną, szczegółową oraz patologię chirurgiczną. Za jego sprawą wprowadzono jako obowiązkowe zajęcia z zakresu desmurgii i cystoskopii. Wreszcie to dzięki J. w 1921 otworzono pierwszą w Polsce Katedrę i Klinikę Ortopedii, a jeden z najwybitniejszych polskich ortopedów W. Dega habilitował się właśnie u J. Do jego uczniów zalicza się również R. Drewsa i F. Raszeję, a także F. Skubiszewskiego.

PSB (A. Straszyński); Śródka.

J. Markowski: *Antoni Tomasz Jurasz 1882–1961*, [w:] *Sylwetki chirurgów polskich*, red. J. Bogusz, W. Rudowski, Wrocław 1982, s. 82–83; J. Rostowski: *History of The Polish School of Medicine at The University of Edinburgh*, Edinburgh 1955; *Zarys dziejów chirurgii polskiej*, red. W. Noszczyk, Warszawa 2011, s. 311–313; „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” 1986, t. 49, s. 433.

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)